

Koncepce práce: C

Bakalářská práce Marie Kolaříkové se zabývá analýzou českých online zpráv o mediální kontroverzi vyvolané v anglosaském prostředí v červnu 2020 tweetem spisovatelky Joanne K. Rowlingové (dále JKR). Sleduje, jaký obraz této kontroverze české zpravodajské servery vytvářely a jaké prostředky k tomu používaly. Sama má však a priori jasno v tom, o čem daná kontroverze byla a jaký mediální obraz by byl adekvátní. Celá práce (už počínaje jejím titulem, přes první větu úvodu a konzistentně až k závěrům) je rámována problematikou translidí, analyzovaný materiál je absolutizován jako materiál o této „minoritní komunitě“. První tweet JKR, který kontroverzi vyvolal, přitom o transženách není: jde o ironizaci topornosti a nepřírozenosti tzv. inkluzivního jazyka. Následná diskuse se dotýkala řady aspektů, jež nelze odbýt jako nepatřičné ani jako nepodstatné a mezi nimiž jsou i témata specificky rezonující v českém prostředí kvůli jeho historické a kulturní paměti (např. paralely s Kunderovým Žertem, s Antichartou i s rezolucemi pracujících požadujícími exemplární tresty pro domnělé škůdce lidu).

Má-li autorka předem jasno, jak jediné má být sledovaný diskurz kontextualizován a jak jediné je správné o daném tématu psát, jde o učebnicový příklad analýzy předem zaujaté, nesměřující k objektivitě. Tato neblahá vlastnost proniká do analýzy na mnoha místech a mnoha způsoby. Např.:

- autorka práce opakovaně uvádí, jak něco v analyzovaném materiálu kategorizováno *není*, aniž by uvedla jediný argument, proč by to tak kategorizováno být mělo (s. 42, 44, 77); na s. 65 autorka dokonce formuluje celý kategorizační pár, do něhož média JKR a její kritiky „nezařazují“, a do kontrastu s tím (jako příklad dobré praxe) klade australskou vládní zprávu o odebírání dětí domorodcům, ačkoli vládní zpráva cíleně mapující společensky významné téma je přece žánr zcela nesrovnatelný s krátkou zprávou zpravodajského serveru o jedné konkrétní kontroverzi
- autorka je přesvědčena, že zná záměry JKR („Server Novinky.cz má tendenci odebírat spisovatelčinu tweetu politický záměr“, s. 68; „lze usoudit, že spisovatelka chce, aby menstruace, vlastnost lidského těla, automaticky znamenala, že daný člověk je kategorizován jako „žena““, s. 70), a neváhá se v analýze vyjadřovat jako žalobce: „Následující prohlášení Rowlingové ... nemůže být proto chápána (!) jako nevinné podivení“ (s. 83)
- absenci problematiky translidí autorka vytýká i těm zprávám, které se o JKR zmiňují jen okrajově a primárně se věnují událostem, které s jejími tweety volně spojuje něco jiného (s. 95)

- ve snaze dokázat, že sledované zprávy strani JKR a dalším umělcům (které ovšem obvykle nazývá *celebritami*), autorka při parafrázování obsahu zpráv užívá pojmy, které se ve zprávách samých neobjevují, a dopouští se tak interpretací, které výrazně posouvají jejich znění – např. na s. 42 („lingvistický konzervatismus“), 72 („trest“), 79 („dav“), 86 („ujišťovat, že ... nemohou ublížit“), 92 („nemohou skutečně ublížit“), 103 („bojkoty jako něco běžného“, ač článek výslovně píše o *kauze*), 107 („dává najevo“), 130 („netolerance“ k židovské „komunitě“), 132 („bohatí lidé“, tato dezinterpretace je v práci vztažena na český mediální diskurz obecně), 136 („diskuse majoritní společnosti“)
- nebo naopak popírá motivy, které jsou ve zprávě explicitně přítomny (v článku citovaném na s. 121 mluví Eddie Redmayne nejen o translidech, nýbrž vyjadřuje zcela explicitně nesouhlas s JKR)

Místy se mi zdá, že M. Kolaříková mylně interpretuje perspektivizaci zprávy. Ve zprávě citované na s. 112 podle ní JKR „ve zprávě promlouvá s jasným politickým záměrem“, kdežto podle mě tam nepromlouvá nijak, přímo ani nepřímo, a smysl jejích (necitovaných!) vyjádření je do zprávy převzat jako nálepka buď z Guardianu, nebo dokonce z perspektivy famfrpálových bafuňářů, tedy jejích diskurzivních protivníků. Také jediná věta v celkem věcně a objektivně psaném textu K. Roháčkové, na jejímž základě by se při troše zlé vůle dalo dovozovat, že „spisovatelčina slova ... posouvají svět k většímu nepřátelství“ (s. 133), je převzata z odstavce, který začíná slovy *podle lidskoprávních aktivistů*, a K. Roháčková k ní stanovisko nezaujímá.

Ještě přidám pár poznámek k terminologii: autorka překládá *rysy kategorií*, ale J. Nekvapil používá termín *kategoriální rysy* (s. 11); *národnostní příslušnost* je podivný hybrid *národnosti* a *státní příslušnosti* a není jasné, co z toho se jím myslí (s. 15); *běžná mluva* má v jazykovědné bohemistice tradičně jiný význam než v posuzované práci, kde se tak patrně označují *nemediální sdělení* (s. 21–22).

Metodologie a zpracování dat: B

Autorka používá k analýze postupně dva metodologické nástroje, totiž členskou kategorizační analýzu (ČKA) a mediální dialogické sítě (MDS). Oba nástroje srozumitelně a plynule popisuje v teoretické části (nejasný je v ní snad jen vztah mezi definicí kategoriálně vázaných rysů a tzv. pozorovatelskou maximou na s. 12). Oba nástroje však oproti standardní podobě mírně pozměňuje, aniž by tento posun adekvátně tematizovala. ČKA není v její práci vpravdě členská: nejde v ní o sledování kategorií, které by ke kategorizaci členů společenství používali sami jeho členové. A zatímco klasické texty I. Leudara a J. Nekvapila o MDS sledují mj. to (ne-li zejména to), jak na sebe jednotlivé mediální příspěvky reagují, jaký dialog mezi sebou vedou, v práci M. Kolaříkové analyzované články jako repliky v mediálním dialogu nefungují – pozornost je věnována pouze tomu, jaká je sekvence mediálních (či

„sociálněsíťových“) replik uvnitř toho kterého článku a kterým aspektům kontroverze se věnuje daný server. Ačkoli některé články, jak autorka píše, uvádějí jako svůj zdroj ČTK, M. Kolaříková se vůbec nepokusila zjistit, jak vypadala zpráva (vypadaly zprávy) ČTK o daném tématu.

Data jsou v práci bohužel prezentována nedostatečně. Bylo by bývalo vhodné připojit k práci přílohu s plným zněním všech analyzovaných článků v původní podobě; a protože jde o analýzu článků o sekvenci diskurzivních událostí, která proběhla v anglosaském online mediálním prostředí, čtenáři by velmi pomohlo, kdyby další přílohu práce tvořily ony původní texty – uznávám ovšem, že rozhodování o tom, které všechny texty do takové přílohy zařadit, by bylo značně problematické.

Práce s literaturou: A

Seznam odborné literatury zahrnuje relevantní a důvěryhodné položky, autorka literaturu vhodně cituje a kombinuje. V seznamu literatury jsou od odborných zdrojů odděleny analyzované online zprávy, avšak nikoli publicistické výstupy, které autorka používá k dokreslení pozadí analyzovaného diskurzu.

Formální úroveň práce: C

Práce má standardní strukturu, její text je koherentní a její styl v zásadě odpovídá náležitostem stylu odborného.

Avšak třebaže autorka na úvodních stranách děkuje své kamarádce za pomoc s korekturou, text působí jako nekorigovaný. Obsahuje desítky překlepů (např. nejméně sedmkrát *sever* místo *server*) a několik slovních záměn; na mnoha místech jsou vynechána slova (např. krátké předložky, ale i slovesa), jinde se nefunkčně opakují; mimořádné je množství slov v pádových tvarech, které nejsou v souladu se syntaktickou strukturou věty (*hlavní* m. *hlavních*, *určeným* m. *určených*, *těm* m. *těmi* apod.), a případů porušené kongruence (např. *slova ... byly*, s. 2, nebo *rozhodnutí ... je ... prezentována*, s. 109). Chyby v čárkové interpunkci jsou četné, některé téměř soustavné (kladení čárek před spojkami *ani*, *či*, *jako*). Na některých stranách textu (s. 18, 21, 23, 24, 79) se nachází pět nebo více jazykových či formálních prohrašků najednou a některé pasáže (např. na s. 37 a 114) jsou vinou takových kombinací jen obtížně srozumitelné.

Autorka má dále rušivý zvyk neskloňovat názvy rubrik a serverů (např. *v Magazín*, s. 33, *vydaných na Bonusweb*, s. 34). V odkazových heslech odkazujících na tištěné odborné zdroje následuje po příjmení autora tečka a letopočet, v odkazech na elektronicky dostupné zdroje se navíc mezi příjmením autora (opět s tečkou) a letopočtem uvádí název kapitoly i název

zdroje jako celku. V seznamu literatury je spolu s B. Havránkem prohlášen za editora SSJČ jakýsi Vácha.

Otázky a připomínky:

- 1) V jakém smyslu je diskuse o genderu a pohlaví abstraktní, kdežto diskuse o translidech „velmi konkrétní politická“ (s. 131)?
- 2) Připustila byste, že aktivismus za práva translidí může mít formy a projevy kultivované i nekultivované, pozitivní i destruktivní? Víte o nějaké kultivované, výhradně pozitivně formulované kritické reakci na tweety JKR, která by byla opakovaně zmiňována v anglosaském diskurzu a současně nápadně vynechána v analyzovaném diskurzu českém?

Celkové hodnocení:

Bakalářská práce Marie Kolaříkové splňuje nároky kladné na bakalářské práce v ÚČJTK FF UK a k obhajobě ji doporučuji. Vzhledem k nezvládnuté formální stránce, a zejména vzhledem k nereflektované předpojatosti provedené analýzy a z ní plynoucí omezené validitě výsledků navrhuji hodnocení **dobře**. Před její aplikací ve školní výuce češtiny, po níž autorka volá, bych rád důrazně varoval.

V Praze 18. 1. 2024

doc. Mgr. Robert ADAM, Ph.D.